Nikolaus Gogol:

Markedet i Sorotsjinetz.

Oversat fra fransk af **R. P.**

Kristiania. P. Omtvedts Forlag.

A. W. Brøggers bogtrykkeri 1893.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken digitaliserades i april 2009 vid norska Nasjonalbiblioteket, varifrån de scannade bilderna och OCR-texten i november 2014 kopierades till Projekt Runeberg för att kunna korrekturläsas.

I.

Hvor herlig og staalende er ikke en sommerdag i Lille-Rusland! Timerne slæber sig langsomt hen, smægtende af varme, indtil ved middagstid kirkeklokkernes høitidelige kimen lyder udover den tause, hede slette. Den uendelige, blaa himmel strækker sig i en umaadelig hvælving over jorden og slynger sine luftige arme i et fyrigt favntag om den elskedes varme legeme. Ikke en sky fordunkler den klare himmel, og de vide marker ligger i taus ensomhed. Hele naturen synes at være død. Kun en lærke kvidrer høit oppe i den dybblaa luft, medens den svæver paa sine lette vinger; og dens sølvklare toner føres paa luftens bølger ned til den elskede jord.

Af og til lyder maagens heæs skrig eller vagtelens syngende stemme udover steppen. Dovne og tankeløse, spredte hensigtsløst omkring paa markerne, strækker egetræerne sine løvrige, skyggefulde grene i Veiret. Og solstraalerne spiller i tusind blændende farver itræernes tætte løv, medens hist andre træer hviler i skygge, dyb som den mørke nat, hvori kun et heftigt vindstød nu og da spreder skyerne og tænder de funklende stjerner. Insekter, der lyser og glimrer i alle ædelstenes farver, summer i haverne, hvori store, høie heliotroper fylder luften med sin vellugt. Høstakker og gule agre strækker sig udover sletten, saalangt øiet kan se. Kirsebærtræernes, blommetræernes, æbletræernes og pæretræernes svære grene bøier sig under vægten af sin frugt. Himlen skuer sit billede i floden som i et speil indfattet i grøn, ophøiet ramme... Aa, hvor sommeren i Lille-Rusland er straalende skjøn!

Paa en saadan glimrende dag i august maaned i aaret attenhundrede og... ja, for omtrent tredive aar siden — vrimlede der paa veien, der i en længde af over to mil fører til den nærmeste landby, af mennesker, som var paa reise til markedet i Sorotsjinetz. Der var folk fra alle kanter; mange var endog komne fra steder, der laa mange mil borte.

Fra tidlig om morgenen havde en uafbrudt række af kjærrer, belæssede med salt og fisk, larmende og skramlende styret sin kurs mod markedet. Hele bjerge af potter, fade, krukker og mange andre ting, begravne under høet, bevægede sig langsomt afsted, somom de var kjede af det mørke fengsel. Her og der stak noglenydelige fade og smuktfarvede terriner frem af høet paa toppen af den altfor belæssede vogn, skinnede i solen og udfordrede forfængelig alle, der kastede længselsfulde blikke paa de høie læs. Mange forbigaaende kastede misundelige blikke paa pottemageren, som eiede alle disse rigdomme og med vigtig mine og langsomme skridt gik bag sine varer, der skjulte sin straalende herlighed i det usle hø.

Langt borte fra de andre slentrede en kjærre sig langsomt afsted. Den blev trukket af magre og trætte okser og var fuld af hamp, lærred og andre husholdningsgjenstande. Bag den gik Eieren; han var iført en skinnende hvid lærredsskjorte og et par skidne knæbukser. Doven og træg tørrede han af sveden, der randt i brede striber nedad hans solbrændte ansigt og dryppede fra hans lange mustasjer, som denne utaalelige barber havde pudset, denne barber der viser sig i en by, uden at man henter ham, tager under sin behandling alle og enhver, de stygge med de vakre, og pudser frisk væk hele menneskeslæten i tusinder af aar.

Ved siden af ham gik en hoppe, der var bunden til kjærren og ved sit frygtsomme blik forraadte sin fremskredne alder.

Mange — især unge — mennesker førte haanden til huen, naar de gik forbi bonden. Det var imidlertid hverken hans graa knebelsbarteller hans vigtige holdning, som indbragte ham disse hilsener. Man behøvede blot at løfte sit hoved i veiret for at opdage grunden dertil.

Paa kjærren sad hans datter. Det var en ung, smuk pige med rundt ansigt, sorte, buede øienbryn, lysebrune øine og røde, smilende læber; paa hovedet var hun smykket med røde og blaa baand, og nedad ryggen faldt to store fletter; i haanden havde hun en smuk buket af markblomster og en stor krans. Se — dette var det yndige syn, der fortryllede de unge mennesker!

Alt syntes at interessere hende; alt var nyt og fremmed for hende.... og hendes smukke øine for fra det ene til det andet. Hvorledes skulde man undgaa at blive optaget af de tusinde ting, naar man for første gang skulde til markedet! En ung pige paa atten aar og for første gang til markedet!

Men ingen af de forbigaaende anede, hvor vanskeligt det havde været for hende at overtale sin fader til at tage hende med sig. Ikke saa at forstaa, at han ikke gjerne vilde have hende med. Men han maatte regne med sin slemme kone, der havde forstaaet at bringe ham under sit tøffelregimente og lede ham ligesaa let, som han selv ledede den gamle hoppe, der nu idag skulde sælges til tak for sin lange, trofaste tjeneste.Vi har glemt at fortælle, at den arrige kvinde ogsaa sad paa kjærren. Hun var iført en fin, grøn uldtrøie, der var besat med røde duske og derved fik lighed med en maarepels. Desuden gik hun med et kostbart skjørt, som var rudet som et skakbræt. Paa hovedet bar hun kulørt hue, som gav hendes røde og frastødende ansigt et saa barskt udseende, at alle skyndte sig med at tage sine øine fra hende og kaste dem paa den unge piges muntre ansigt.

I det fjerne skimtede vore reisende floden Psiol. Luften blev ligesaa frisk og kjølig, som den før havde været tung og kvælende. Hist og her paa den vide slette voksede popler og buske, og gjennem det lysegrønne løv viste himmelen sig i lange, kolde striber. Den skjønne flod laa glinsende i solen, medens træernes løv kastede grønne skygger paa dens blanke flade. Lunefuld som en smuk kvinde, der i et beruset øieblik med stolthed beskuer sin høie pande i det skinsyge speil, sine rosenrøde skuldre og sin marmorhvide hals, hvorpaa sorte lokker kaster mørke skygger, og derpaa pludselig med en mine af foragt river af sig alle sine smykker for at erstatte dem med andre, som en kvinde, der ikke ved ende paa sine luner og indfald, saaledes forandrer den næsten hvert aar sit løb, vælger nye retninger og omgiver sig med nye og andre landskaber. Langs bredden staar rækkeraf møller, der paa sine tunge hjul hæver vandet i veiret og med voldsom kraft slynger det tilbage som støvregn, medens de spreder omkring sig fugtigt støv og fylder luften med sin larm.

De reisende, som vi nu har stiftet bekjendtskab med, naaede netop broen, floden strakte sig i hele sin majestætiske skjønhed som en blank isflade for deres øine. Himmelen, de grønne og blaa skove, menneskene, kjærrerne, der var belæssede med alskens pottemagerarbeider, møllerne, — alt speilede sig i det blaa dyb og syntes at drage henover veien med benene i veiret.

Den smukke pige blev tankefuld ved dette glimrende syn og glemte endog at knække nødder, hvormed hun havde været beskjæftiget lige siden afreisen; pludselig lød det i hendes øre:

— Aa for en vakker pige!

Hun vendte sig om og saa en flok unge mennesker paa broen. En af dem havde finere klæder end de øvrige; han var iført hvid kaftan og havde en graa astrakanshue paa hovedet. Med hænderne i siden og en overlegen mine

stod han og betragtede de forbidragende.

Den smukke pige kunde ikke andet end lægge mærke til hans solbrændte ansigt, som aandede dyb medfølelse og godhed, og hans brændende blikke, der syntes at ville gjennemtrænge hende.Hun slog øinene ned ved tanken paa, at maaske det udbrud, der havde naaet hendes øre, gjaldt hende.

— En rig pige! vedblev den unge mand i den hvide kaftan uden at forlade hende med øinene. Jeg skulde gjerne give alt, hvad jeg eier for at faa lov til at kysse hende; men det er da ogsaa selve djævelen, der sidder bag hende.

Og hele flokken lo af fuld hals.

Manden gik med langsomme skridt; men hans pyntede ægtehalvdel syntes ikke om denne kompliment. Hendes kinder blev purpurrøde, og en strøm af udvalgte skjældsord styrtede ud over den lystige ungdom.

— Gid din døgenigt maatte blive hængt! Gid en potte vilde falde i hovedet paa din fader! Gid han maatte brække halsen sin paa isen, den forbandede hedning! og djævelen svide hans skjæg i den anden verden!

— Nei, se mig til den kjærring! sagde den unge mand, idet han spilede sine øine vidt op og stod som forstenet over en saadan strøm af uventede skjældsord. Bare ikke tungen paa den udlevede heks tager skade ved saadanne ord!

— Udlevede! greb hun i farten. Din uforskammede slyngel! Pak dig afsted og se til at faa vasket dig, din morian! Jeg kjender ikke din moder; men jeg er sikker paa, hun er en stor noksagt; din fader er ogsaa en stor noksagt.Udlevede! fordi den slyngel endnu har melk i næbbet!

Kjærren var i dette øieblik kommet over broen, og de sidste ord forsvandt i luften.

Men den unge mand gav sig ikke. Uden betænkning greb han en haandfuld snaus og slyngede den...

Han sigtede bedre, end man skulde have troet. Hele den nye hue var aldeles bedækket med smuds. Og hans lystige kamerater begyndte paany at skoggerle.

Den tykke kone skjalv af vrede. Men kjærren var allerede langt borte, og hun lod derfor sin hævn gaa udover sin uskyldige steddatter og sin sendrægtige ægtefælle, der for længe siden vant til denne slags hændelser bevarede en haardnakket taushed og hørte med den største koldblodighed paa sin rasende kones ordflom.

Men hendes utrættelige tunge gik uafbrudt og stansede først ved ankomsten til forstaden, hvor deres gamle ven kosakken Tsibulia boede.

Mødet mellem disse gamle venner, der ikke havde seet hverandre paa lang tid, bragte dem for en stund til at glemme den kjedelige hændelse, de samtalede om markedet og hvilede derpaa ud efter den lange reise.

II.

Den ærede læser har uden tvil ofte i det fjerne hørt larmen af et brusende vandfald. Overalt er luften opfyldt af støi, og forunderlige, ubestemmelige og ensformige toner lyder i den vandrendes øre.

En lignende følelse bemægtiger sig en, naar man kommer ind i malstrømmen paa et landsbymarked og gribes af den tætte menneskemasse, der bevæger sig i bugter og slyngninger og fører en snart hid, snart did, i de trange stræder som paa de brede gader. Ustanselig gaar det videre under raab, tiltale, støi og spektakkel. Eder, skjældsord, kjørenes brølen, faarenes brægen og hestenes vrinsken — alt smelter sammen i en uharmonisk, forvirret støi. Mænd og kvinder og zigeunere med brogede klæder bærer omkring sine varer og trækker efter sig okser, faar og heste. Her er mel og her er hø; potter og krukker og alslags stentøi med nydelige farver drager forbi ens øie, medens duftende honningkager i forskjellige kvaliteter og kvantiteter udbydes og frister ens gane. Sælgere og kjøbere samler sig i flokke, spreder sig og drager videre. Stemmer — høie og lave, hæse og klangfulde — flyder over i hverandre, og det er umuligt atopfatte et eneste ord i denne forvirring. Ikke et eneste raab kan man skjelne tydelig; man hører overalt paa markedet de handlendes haandslag, naar handelen er

afsluttet. En kjærre gaar i stykker, og hjulene falder til jorden med en frygtelig larm. Vi vender vort hoved til alle kanter; men vore øine finder intetsteds noget, hvorved de kan feste sig i uforstyrret hvile.

Vor bonde og hans datter med de sorte øienbryn har allerede for længe siden blandet sig i folkemængden. Han nærmer sig en kjærre, praier en anden, sammenligner prisen, og imidlertid dreier hans tanke sig bestandig om de ti sække korn og den gamle hoppe, som han har ført med sig til markedet. Man kunde læse i den unge piges ansigt, at det var alt andet end behageligt for hende at staa og hænge opefter vogne, hølæssene og kornsækkene. Hun vilde hellere ind i teltene, hvor der hang saadanne nydelige, røde baand, og hvor der solgtes funklende ørenringe, tinkors og kobberkors og guldsmykker til pynte sig med om halsen.

Imidlertid var det ikke uden interesse, hun betragtede det skuespil, der frembød sig for hendes øine. Hun følte en inderlig fryd ved at iagttage, hvorledes her en broget klædt zigeuner tog en simpel bonde trykkede hinanden i hænderne indtil de skreg af smerte; hist bød en drukken jøde kvinderne frugt, medenskjærringerne skjændtes og kastede krebs i hovedet paa hverandre, og en moskoviter strøg sig med den ene haand i skjægget og med den anden.... indtil hun følte, at en trak hende i det ene ærme. Hun vender sig om og staar ansigt til ansigt med den unge mand med den hvide kaftan og de glødende øine.

Hun skjalv over hele sit legeme, hendes hjerte begyndte at banke saa voldsomt i hendes bryst som aldrig nogensinde før hverken af glæde eller sorg; det var en forunderlig og behagelig følelse paa samme tid, hvorfor hun ikke kunde gjøre sig rede.

— Vær ikke bange, min kjære skat! vær ikke bange, sagde han halvhøit og tog hendes haand. Jeg skal ikke gjøre dig noget ondt!

— Det tør nok være, at han ikke gjør mig noget ondt; tænkte den unge pige: men det er alligevel besynderligt. Det maa være djævelen. Jeg ved jo, at det ikke betyder noget godt... og dog har jeg ikke kraft nok til at tage haanden tilbage.

Bonden vendte sig om for at sige noget til sin datter; men i samme øieblik hørte han, man nævnte »korn«.

Dette trylleord ledede hans opmærksomhed i en anden retning, hvorfra intet kunde rive ham bort.I nærheden af ham stod to mænd i en meget ivrig og høirøstet samtale.

For at ikke et ord af den skulde gaa hans øren forbi, nærmede han sig langsomt og forsigtig til dem, indtil han kom dem saa nær, at han hørte alt, hvad de sagde om »kornet«.

III.

Du tror altsaa, landsmand, at det vil gaa daarlig med salget af vort korn? sagde den ene, hvis ydre vidnede om, at han var en lidt snurrig fyr. Han boede i en landsby i nærheden og gik med lærredsknæbukser, der var tilsmudsede af tjære og fedt.

Den person, til hvem han henvendte sig,, var iført en blaa kaftan, som var bare lap i lap. Han havde en bule midt i panden.

— Det gjælder ikke at tro? Du kan lægge et reb om min hals og hænge mig op i dette træ som en julepølse, hvis vi faar solgt et maal korn.

— Hvad er det, du siger, landsmand? Der findes ikke paa hele markedet et maal korn mere end, hvad vi har bragt med os. I nærheden af ham stod to mænd i en meget ivrig og høirøstet samtale.

For at ikke et ord af den skulde gaa hans øren forbi, nærmede han sig langsomt og forsigtig til dem, indtil han kom dem saa nær, at han hørte alt, hvad de sagde om »kornet«.

III.

Du tror altsaa, landsmand, at det vil gaa daarlig med salget af vort korn? sagde den ene, hvis ydre vidnede om, at han var en lidt snurrig fyr. Han boede i en landsby i nærheden og gik med lærredsknæbukser, der var tilsmudsede af tjære og fedt.

Den person, til hvem han henvendte sig,, var iført en blaa kaftan, som var bare lap i lap. Han havde en bule midt i panden.

— Det gjælder ikke at tro? Du kan lægge et reb om min hals og hænge mig op i dette træ som en julepølse, hvis vi faar solgt et maal korn.

— Hvad er det, du siger, landsmand? Der findes ikke paa hele markedet et maal korn mere end, hvad vi har bragt med os.— Tal I kun, saalænge I ønsker, tænkte vor smukke piges fader, hvem ikke et eneste ord af de to kjøbmænds samtale var undgaaet; det hindrer ikke mig fra at have ti sække i reserve.

— Men det er jo netop deri denne djævel blander sig, hvem man ikke kan stole paa mere end en forsulten moskoviter, svarede den ene med bulen i panden med en betydningsfuld mine.

— Hvilken djævel? spurgte den anden med lærredsbukserne.

— Har du hørt, hvad folk siger? vedblev den bulede pande, idet han maalte lærredsbukserne fra siden med et uhyggeligt blik.

— Nei, hvad?

— Hvad ? Jo — markedsfogden — aa, gid han aldrig maa fugte sine knebler i brændevin mere! — han har anvist os en saa forbandet plads paa markedet, at vi kan være rolige for, vi ikke faar solgt et eneste korn. Ser du det gamle ødelagte skur derborte — netop derborte, tæt op til fjeldet — (her blev den smukke piges faders nysgjerrighed saa stor, at han endnu gik et par skridt nærmere, og var lutter øre) — det er i det skur, at djævlene spøger, og ikke et eneste marked er nogensinde endt uden en ulykke. Igaar gik skriveren forbi, og i vinduet saa han et grisetryne, der brølte saa frygtelig, at han rystede og skjalv over hele legemet. Manventer hvert øieblik, at den røde kaftan paany skal vise sig.

— Hvad er denne røde kaftan for noget?

I dette øieblik reiste haarene sig paa vor opmærksomme tilhørers hoved. Han vendte sig for færdet om og saa... sin datter og den unge mand inderlig omfavne hinanden og samtale i al fortrolighed om kjærlighed i den fuldstændigste ligegyldighed om alle kaftaner i verden.

Dette syn forjog hans rædsel og gjengav ham hans sædvanlige koldblodighed.

— Heida, heida, landsmand! du synes mig at begynde med at kysse vel hurtig. Først den fjerde dag efter bryllupet fik jeg lov at kysse min kveska og samme dag maatte jeg, takket være min kammerat, der var min brudesvend, tage landeveien fat.

Den unge mand forstod straks, at hans elskedes fader ikke kunde være farlig at komme udaf det med, og begyndte derfor at lægge en plan for at faa ham over paa sit parti.

— Du, min gode mand, du kjender sandsynligvis ikke mig; men jeg kjendte dig straks igjen.

— Det kan nok være, at du kjender mig.

— Hvis du ønsker, skal jeg sige dig dit familienavn, dit fornavn og alt hvad du vil. Du heder Solopi Tsjerevik.

— Det er rigtigt — Solopi Tsjerevik.— Og se nu engang nøie paa mig, saa kjender du mig maaske igjen.

— Nei, jeg kjender dig ikke; og det skal være sagt uden fornærmelse. I mit lange liv har jeg seet saa mange forskjellige ansigter, at jeg maatte være fanden selv, om jeg kunde huske dem alle..

— Det er skade, at du ikke husker Holopupenko's søn?

— Du skulde vel aldrig være Okrimo's søn?

— Hvem skulde jeg vel ellers være? Jeg er da vel intet spøgelse!

Og da gjenkjendte de to venner hinanden og omfavnede hinanden.

Imidlertid tænkte Holopupenko, at det var bedst at bryde tvert over for ikke at spilde tiden.

— Nuvel, Solopi! Som du ser, elsker din datter og jeg hinanden og er komne overens om at følges ad til livets ende.

— Nuvel Paroska! sagde Tsjerevik, idet han med et smil henvendte sig til sin datter, — maaske i virkeligheden... forat I.... som man siger.... sammen.... kan æde det samme græs... javel — lad os tage hverandre i haanden paa det og saa, min nybagte svigersøn, drikke paa kontrakten!

Snart efter sad alle tre ved skjænkeboden i teltet hos jødinden, med en masse tømte flasker i alle former omkring sig.18 — Det var godt gjort, min gut! det kan jeg lige dig for, sagde Tsjerevik en smule om taaget, da han saa, hvorledes hans nybagte svi gersøn tømte næsten en halv liter brændevin i et eneste drag uden at blinke med ørnene; og derpaa knuste det tomme krus mod bordet. Hvad siger du til det, Paroska? Det er en prægtig. kjæreste, jeg har skaffet dig ! Se paa ham, se paa ham! Sligt kalder jeg at stikke glasset or dentlig ud ! Lystig og med vaklende skridt gik han, støt tet til sin datter, henimod kjærren, medens hans. nye svigersøn gik om i boderne, som kjøbmæn dene fra Gadiatsj og Mirgorod, der er de to mest bekjendte byer i guvernementet Pultava, havde opført, for at kjøbe en rigtig smuk træpibe med skinnende kobberbeslag, et rødt silketørklæde med blomsterbroderi og en astrakanshue — alt bryllupsgaver til sin svigerfader og de andre, hvem han efter egnens skik maatte give foræringer. l\ — Se saa, kone ! nu har jeg fundet en kjæ reste til vor datter. — Det kan man kalde at benytte tiden godt at gaa og søge efter kjæresters! Din dovne slyn- 18 — Det var godt gjort, min gut! det kan jeg lige dig for, sagde Tsjerevik en smule om taaget, da han saa, hvorledes hans nybagte svi gersøn tømte næsten en halv liter brændevin i et eneste drag uden at blinke med ørnene; og derpaa knuste det tomme krus mod bordet. Hvad siger du til det, Paroska? Det er en prægtig. kjæreste, jeg har skaffet dig ! Se paa ham, se paa ham! Sligt kalder jeg at stikke glasset or dentlig ud ! Lystig og med vaklende skridt gik han, støt tet til sin datter, henimod kjærren, medens hans. nye svigersøn gik om i boderne, som kjøbmæn dene fra Gadiatsj og Mirgorod, der er de to mest bekjendte byer i guvernementet Pultava, havde opført, for at kjøbe en rigtig smuk træpibe med skinnende kobberbeslag, et rødt silketørklæde med blomsterbroderi og en astrakanshue — alt bryllupsgaver til sin svigerfader og de andre, hvem han efter egnens skik maatte give foræringer. l\ — Se saa, kone ! nu har jeg fundet en kjæ reste til vor datter. — Det kan man kalde at benytte tiden godt at gaa og søge efter kjæresters! Din dovne slyn-19 gel — vil du aldrig forbedre dig? Hvor har du seet, hvor har du hørt, at fornuftige folk benyt ter markedstiden til at gaa paa jagt efter kjæ rester ? Du havde gjort bedre i at bruge dine tanker for at faa solgt kornet. Og den kjæreste, du har fundet, er sandsynligvis af samme kaliber som du ! Formodentlig en fattig djævel, der stry ger barfodet langs veiene! — Du skulde nok sige noget andet, hvis du saa ham! Bare hans kaftan koster mere end din grønne trøie og dine røde støvler tilsammen. Og slig som han kan drikke brændevin! Gid djævelen tage mig og dig med, hvis jeg nogen sinde i mil liv har seet en ung mand som han stikke ud en halv liter brændevin i et eneste drag uden at blinke med øinene! — Der har vi det — en drukkenbolt af en landstryger ! Jeg vædder paa, at det er den samme slyngel, vi traf paa broen. Hvilken skade, at han ikke er falden i hænderne paa mig! Aa, hvor jeg skulde have pyntet ham! — Og hvad gjorde det til sagen, Kivria, om det var ham? Hvorfor behøver han at være en slyngel? — Hvorfor behøver han at være en slyn gel! O, din hjerneløse fyr! Forstaar du? Hvor for han behøver at være en slyngel ? Hvor havde du dine øine, da vi passerede lorbi ham i nær heden af møllen, hvor han stod med sin af snus20 tilsmudsede næse? Du bryder dig altsaa ikke om, at man fornærmer din kone? — Du taler forgjæves kone. Jeg forstaar ikke, hvad du dadler ham for. Det er en fyr med lystigt humør. Og det var da vel ikke saa farligt, at han kom til at tilsmudse dit ansigt, et øieblik! — Se, se! Du lader mig jo ikke «komme til at sige et eneste ord. Hvad skal dette sige? Hvis det nogensinde hændte dig? Du har nok uden tvil benyttet tiden til at drikke istedetfor at faa solgt kornet? Tsjerevik forstod virkelig selv, at han havde talt altfor

meget, og skyndte sig at skjule hove det i sine hænder, idet han formodede, at hans vrede ægtefælle ikke vilde betænke sig længe paa at anbringe sine næver i haaret paa ham. — Ægteskabet er dog bare jammer tænkte han, medens han undveg sin kone, der for imod ham. Nu maa jeg give afkald paa en kjæk svi gersøn og det for ingenting! Herregud hvorfor skal vi have denne plage foruden vore andre synder? Der kan være nok elendighed i verden om vi ikke skal trækkes med arrige kjærringer! 21 V. Den unge mand i den hvide kaftan sad tæt ved kjærren og betragtede ligegyldig mængden, der summede omkring ham. Solen forsvandt i horizonten, efter at den havde skinnet hele da gen. Dagen gik til hvile i den glødende pur purs fortryllende glans. De hvide teltspidser glinsede i den synkende sols rødmende straaler. Gjennem vinduesruderne strømmede lyset ind over bordene i værtshusene, og flasker og glas blev forvandlede til røde flammer. Bjerge af meloner, vandmeloner og græskar straalede, som de var støbte af guid og kobber. Samtalen blev lidt efter lidt mindre høirøstet og døde langsomt hen. Kjøbmændenes, bøndernes og zigeunernes tunger blev træge og tause. Hist og her begyndte baalene at flamme, og duften af deilige posteier udbredte sig i de stille gader. — Hvad er det for noget sørgeligt, du tæn ker paa Llirtsko ? spurgte en zigeuner, der var temmelig høi af vækst og hvis ansigt var bru net af solen, idet han lagde sin haand paa den unge mands skulder. Nu! vil du sælge mig ok serne for tyve? — Du har ikke tanke for andet end ok serne, bare okserne! Eders race lever kun for22 at skrabe penge sammen og snyde og bedrage skikkelige folk. — Fy for pokker! du tager altfor ilde paa vei. Er det takken for, at du har faaet en kjæ reste ? — Nei, det er fjernt fra min natur; jeg hol der mit ord. Naar jeg gjør noget, gjør jeg det for bestandigt, men det er denne gamle kjeltring Tsjerevik, der ikke har samvittighed for en halv kopek. Han har engang sagt ja, og nu angrer han det. Man kan forresten ikke blive rigtig vred paa ham heller; han er en feig usling, intet andet. Men det er den gamle heks, som vi med vore kammerater idag paa broen drev løier med, der er ude med sine kneb. Aa! hvis jeg var keiser eller storfyrste, saa vilde jeg hænge alle mænd, der danser efter sin kones fløite . . . — Sælger du mig okserne for tyve, hvis jeg faar Tsjerevik til at give dig Paroska ? Hirtsko saa forundret paa ham. Zigeunerens solbrændte træk udtrykte paa engang noget ond skabsfuldt, listigt, nedrigt og høimodigt. Med et eneste blik kunde man overbevise sig om, at der i denne forunderlige sjæl boede store evner, men af den slags, der i denne verden kun faar en belønning: galgen. Mellem næsen og hagen saa man næsten intet til munden, om hvilken der altid svævede et ondskabsfuldt smil. Øinene var smaa, men23 med et vildt udtryk. Ansigtet var furet af ryn ker, der vidnede om hans uafbrudte hjernevirk somhed, og skiftede udtryk hvert øieblik. Alt dette syntes ligesom at kræve en dragt, der var ligesaa besynderlig og ekstravagant som den per son, der. bar den. Hans mørkebrune kaften saa ud, som om den skulde falde sammen til støv ved den mindste rystelse. Fra hovedet faldt det lange haar nedover skuldrene i vild uorden, og de nøgne, solbrændte fedder omsluttedes af lave sko. Alt stod i den skjønneste harmoni med og syntes at udgjøre en del af hans væsen. — Ikke for tyve, men for femten, skal du faa den, hvis du ikke narrer mig, svarede den unge mand, medens han fæstede sit gjennem trængende blik paa ham. — For femten — det er godt! Men glem ikke for femten. Og her har du fem rubler i pant — Men hvis du nu narrer mig? — Hvis jeg narrer dig, er pengene dine. — Det er godt. Nuvel — lad os give hin anden haanden derpaa ! — Javel ! VI. — Denne vei, Afanasi Iwanowitsj . Der er et gjærde. Løft knæet op, men vær ikke bange. 23 med et vildt udtryk. Ansigtet var furet af ryn ker, der vidnede om hans uafbrudte hjernevirk somhed, og skiftede udtryk hvert øieblik. Alt dette syntes ligesom at kræve en dragt, der var ligesaa besynderlig og ekstravagant som den per son, der. bar den. Hans mørkebrune kaften saa ud, som om den skulde falde sammen til støv ved den mindste rystelse. Fra hovedet faldt det lange haar nedover skuldrene i vild uorden, og de nøgne, solbrændte fedder omsluttedes af lave sko. Alt stod i den skjønneste harmoni med og syntes at udgjøre en del af hans væsen. — Ikke for tyve, men for femten, skal du faa den, hvis du ikke narrer mig, svarede den unge mand, medens han fæstede sit gjennem trængende blik paa ham. — For femten — det er godt! Men glem ikke for femten. Og her har du fem rubler i pant — Men hvis du nu narrer mig? — Hvis jeg narrer dig, er pengene dine. — Det er godt. Nuvel — lad os give hin anden haanden derpaa ! — Javel ! VI. — Denne vei, Afanasi Iwanowitsj . Der er et gjærde. Løft knæet op, men vær ikke bange.24 1 Min dumme mand bliver ude i hele nat med sin kammerat for at passe paa kjærrerne, forat ikke moskoviterne skal stjæle noget. Paa denne maade opmuntrede Tsjereviks frygtelige hustru i en venlig tone sin ledsager, der var søn af præsten, medens han stod oppe paa planken og blev staaende der som et høit, skrækindjagende spøgelse. Efterat han længe havde speidet efter et

sted, hvor han bedst kunde hoppe ned, lod han sig endelig tungt falde ned i det høie græs. — Au — slog De Dem? Gud bevare Dem — De har vel ikke brukket nakken? sagde Ki vria ængstelig og urolig. — Hys ! Det gjør intet, min kjære Kavronia Nikisorowna, sagde præstens søn med lav, klyn kende stemme, medens han reiste sig op; det er bare disse fordømte nelder — denne slange plante, som salig sognepræsten sagde. — Kom da hurtig ind i huset. Der er ingen anden. Og jeg, som spurgte mig selv, om De ikke havde faaet brandsaar eller mavepine. Vi ser Dem jo ikke længer. Hvorledes gaar det ? Jeg har hørt fortælle, at præsten, Deres fader, fik en masse forskjellige ting i offer. — Næsten intet, Kavronia Nikisorowna. Min fader fik for hele fasten kun femten sække korn, fire sække hirse, hundrede brød, smør og i det høieste et halvt hundrede kyllinger. Og af ægT 25 H gene var mange raadne. Men den kosteligste af alle gaver, kan jeg kun faa af Dem Kavronia Nikisorowna, vedblev præstens søn,. idet han saa ømt paa hende og 0ærmede sig til hende. — Værsaagod! Afanasi Iwanowitsj, sagde hun, satte frem paa bordet flere fade med frugt kager, macaroni, posteier og ærtemelskager, og med en forlegen mine knappede igjen trøien, der tilfeldigvis var gaaet op.. — Alt dette, vædder jeg paa, er baget af den dygtigste af alle evadøtre, sagde præstens søn og tog med den ene haand en ærtemels kage og med den anden en frugtkage. Allige vel hungrer min sjæl efter deiligere ting . end po steier og makaroni. — Jeg ved virkelig ikke, hvad jeg skulde kunne byde Dem mere, Afanasi Iwanowitsj. sva rede den tykke koner idet hun lod,. som om hun ikke forstod ham. — Men Deres kjærlighed ? min uforlignelige Kavronia Nikisorowna, sagde præstens søn med lav stemme, tog med den ene haand en kage og lagde den anden om livet paa hende.. nasi Iwanowitsj, sagde Kivria og slog øinene undselig ned. De vil kanske begynde med at kysse mig ! — Hvad det angaar, vil jeg først fortælle Gud ved, hvad De indbilder Dem! Afa26 f > Dem .... Aa, jeg husker endnu, som det var idag, da jeg gik paa præsteskolen I samme øieblik lød der hundebjæf i gaar den og voldsomme slag paa porten. Kivria gik hurtig ud og kom tilbage bleg som et lig. — Afsted! Afanasi Iwanowitsj, vi er over raskede! En hel flok staar udenfor og banker paa porten, og jeg .syntes at høre min mands og hans kammerats stemme. Kagen blev siddende fast i præstesønnens hals .... øinene traadte frem af øienhulerne, somom han befandt sig overfor et spøgelse. — Hurtig, kryb op der! raabte Kivria for- skrækket og viste ham nogle bord, der var spig rede fast under to loftsbjælker, og hvorpaa der stod nogle kjøkkensager. Faren gav vor helt nye kræfter. Da han kom til sig selv, hoppede han op paa sengeste det tæt ved arnen, hvorpaa han forsigtig hævede sig op paa bordene under loftet, medens Kivria af alle kræfter løb til porten! thi slagene der ude blev voldsommere og utaalmodigere. VII. Der indtraf en mærkelig hændelse paa markedet. 26 f > Dem .... Aa, jeg husker endnu, som det var idag, da jeg gik paa præsteskolen I samme øieblik lød der hundebjæf i gaar den og voldsomme slag paa porten. Kivria gik hurtig ud og kom tilbage bleg som et lig. — Afsted! Afanasi Iwanowitsj, vi er over raskede! En hel flok staar udenfor og banker paa porten, og jeg .syntes at høre min mands og hans kammerats stemme. Kagen blev siddende fast i præstesønnens hals .... øinene traadte frem af øienhulerne, somom han befandt sig overfor et spøgelse. — Hurtig, kryb op der! raabte Kivria for- skrækket og viste ham nogle bord, der var spig rede fast under to loftsbjælker, og hvorpaa der stod nogle kjøkkensager. Faren gav vor helt nye kræfter. Da han kom til sig selv, hoppede han op paa sengeste det tæt ved arnen, hvorpaa han forsigtig hævede sig op paa bordene under loftet, medens Kivria af alle kræfter løb til porten! thi slagene der ude blev voldsommere og utaalmodigere. VII. Der indtraf en mærkelig hændelse paa markedet.2 7 Rygtet fortalte, at den »røde kaftan« havde vist sig. En gammel kone, som solgte kransekager, troede fuldt og fast, at hun havde seet en djæ vel med et grisetryne, der uophørlig snusede i den ene kjærre efter anden, tigesom den søgte efter noget. Dette udbredte sig hurtig. Snart vidste man det i alle hytter og boder i den tause leir, og alle vilde have anseet det som en forbrydelse, om nogen havde vovet at tvile derpaa, skjønt kagekonen havde sin udstilling tæt op til værts husholderskens telt, hvori hun hvert øieblik paa dagen aflagde en visit, og nu bevægede sine ben i kredse, der var ligesaa runde som kranseka gerne. Hertil kom desuden skrækkelige historier, der gik fra mund til mund og for hver gang blev endnu skrækkeligere, om et rædsomt syn, som skriveren havde havt i det forfaldne skur. Frygten steg, og da natten bredte sit sorte dække over markedet, trykkede alle sig nærmere ind til hverandre. Ingen kunde sove ; thi fryg ten holdt alles øine aabne og de der ikke turde sove paa aaben mark tiggede sig ind i teltene Og skjulte sig i den inderste krog de kunde finde. . Blandt disse modløse var Tsjerevik, hans kamerat og datteren. Det var dem, som i følge28 -i med en del kamerater, der bad om et tilflugts sted, havde bevirket det spektakel, hvoraf Kivria var bleven saa forskrækket. Tsjerevik var

allerede bleven lidt omtaaget. Det kunde man se deraf, at han maatte kjøre to gange rundt gaarden, føreud han kunde finde indgangen til huset. Hans ledsagere var ogsaa i et lystigt humør og trængte uden videre med ham ind i værelset. Tsjereviks hustru sad som paa naaler, da de gav sig til at snuse omkring i alle hjørner og kroge. — Nei se, mor! udbrød Tsjerevik, idet han traadte ind, du fryser og skjælver; det følger med feberen. — Ja, jeg føler mig ikke vel, svarede Kivria og kastede et uroligt blik mod brædderne under loftet. — Lad os se, kone, om du kan finde fla sken i kjærren, sagde Tsjerevik til hende. Vi vil tømme den sammen med disse gode venner. De forbandede kvindfolk har gjort os saa bange, at det er næsten en skam at tilstaa det. Thi i grunden, kamerater, har vi til ingen nytte søgt tilflugt her vedblev han, medens han drak al lerkrukken i smaa slurker. Jeg tør vædde paa, at disse kvindfolk ligefrem har holdt os for nar. Selv om vi indrømmer, at det var djævelen — hvad bryder saa vi os om djævelen? Spyt ham lige i ansigtet ! Han turde bare i dette øieblik2 9 vise sig for mig! — jeg maatte være en hund, -om jeg ikke skulde blæse ad ham. — Hvorfor er du da bleven saa bleg? spurgte en af dem, der ragede et hoved op over alle andre og stillede sig ligeoverfor Tsjerevik. — Jeg! Du drømmer. De øvrige kunde ikke tilbageholde et smil, og pralhansen smilede ogsaa med et udtryk af tilfredshed . — Hvorledes kan han tale saaledes, bemærkede en anden, naar hans kinder flammer som en val muerose? Det er ikke en løg, men en rødbed — eller endnu bedre den «røde kaftan«, der har skræmt folk saaledes. Krukken gik rundt bordet og lystigheden steg. Tsjerevik, hvem den «røde kaftan« ikke op hørte at plage, og hvem nysgjerrigheden ikke gav et sekund ro, gik bort til sin kamerat. — Fortæl mig for guds skyld historien om denne forbandede «røde kaftan«. Jeg har for gjæves spurgt mig for; ingen kan fortælle mig, hvorledes det forholder sig med den. — Nei, min gode ven, saadanne historier kan ikke fortælles om natten -, men for at gjøre dig og dine gode venner, der ser ud til at være ligesaa nysgjerrige som du, en fornøielse — nu vel . . .jeg skal fortælle.30 1 Han gned sig i skulderen, tørrede munden med en flig af sin kaftan, støttede sig med naan den mod bordet og begyndte: — Det var engang — hvad ondt, han havde gjort, ved jeg ikke — alt hvad jeg ved, er blot, at en djævel blev udjaget af helvede. — Hvorledes gik det til, kamerat? afbrød Tsjerevik. Er det muligt, at man kan jage en djævel ud af helvede ? — Hvorledes kan jeg vide det? Man har vel jaget ham ud akkurat, som en bonde jager en hund bort fra sit hus. Maaske havde han i sinde at begaa en eller anden god handling, og saa har man vist ham døren. Nuvel, den stak kels djævel kjedede sig syndig, da han var ud vist af helvede; men lyst til at hænge sig havde han ikke. Hvad skulde han da gjøre? I for tvivlelsen gav han sig til at drikke. Derpaa slog han sig ned i det forfaldne skur, der ligger tæt opunder fjeldet, hvorfor intet skikkeligt menneske siden den tid kan gaa forbi uden i forveien at have væbnet sig med korsets tegn. Og denne djævel er . en udsvævende fyr, der ikke giver unge mennesker, noget efter. Fra morgen til aften forlader han ikke værtshuset. Her afbrød den alvorlige Tsjerevik paany fortælleren. — Hvad siger du kamerat? Hvorledes har man kunnet slippe djævelen ind i værtshuset?31 Han har vel gudskelov klør paa. labberne og horn i panden ? Uden tvil ! men han har hue paa hove det og handsker paa hænderne, saa det er Iffliu ligt at kjende ham. Han svirede og drak . . . . Tilsidst havde han drukket op alt, hvad han eiede. Værtshusholderen havde længe til tab for sig selv givet ham kredit, indtil han endelig maatte nægte ham den. . Djævelen blev da nødt til at afhænde sin røde kaftan for en trediedel af værdien til en jøde, der holdt skjænkebod paa markedet Sorotsjinetz. Han pantsatte den til ham med de ord : — Pas godt paa den, jøde! Jeg kommer igjen om et aar fra klag og henter den. Pas godt paa den ! Og derpaa forsvandt han med et. Jøden undersøgte kaftanen nøie. Tøiet var af saa god kvalitet, at man ikke engang i Miregorod vilde have faaet det bedre. Den røde farve flam mede som ild, og det var umuligt at rive sine øine bort fra kaftanen. Jøden blev kjed af at vente paa forfaldstiden. Han kløede sig bag øret og solgte den ved leilighed for fem guld stykker. Men en aften træder en mand ind til ham. — Godaften jøde, giv mig min kaftan ! Jøden kjendte ham i begyndelsen ikke igjen ; men da han endelig var kommen efter, hvem det var, paastod han, at han aldrig havde haft noget med ham at gjøre. — Hvilken kaftan? Jeg har3 2 ingen kaftan. Den anden gik sin vei. Om af tenen, da jøden havde lukket sin butik, tællet sine penge og efter jødisk skik med et klæde over hovedet begyndte at bede sin aftenbøn, hørtes der en underlig, raslende lyd! — Jøden saa op! ... i alle vinduerne viste der sig grise tryner Akkurat ved disse ord hørte man en übe stemt lyd, der lignede grisegrynten. Alle blev blege sveden perlede paa fortællerens ansigt. — Hvad er dette? spurgte Tsjerevik for færdet. — Intet ! svarede hans kamerat, medens han skjalv over hele legemet. — Intet! sagde en af de andre. — Det var dig, der gjorde det? — Mig! — Hvem da ? — Gud ved, hvad denne larm

betyder! Alle gav sig frygtsomme til at lede i kro gene. Kivria var mere død end levende. — Slige uslinger I er! sagde hun med høi stemme. Og I kalder Eder kosaker — aa for mandfolk! Det var bedre, man gav Eder en rok at spinde paa. En af Eder har maaske Gud forlade mig . . . bænken har knaget under33 en, og det var nok til at gjøre Eder alle for skrækkede. Denne opløsning af gaaden bragte dem alle til at skamme sig og nødte dem til at vise sig modige. Fortælleren drak sin slurk og fortsatte: — Jøden besvimede afrædsel; men grisene krøb paa sine ben, der var lange som stylter, ind gjennem vinduerne og fik ham snart til be vidsthed, idet de slog ham med lange remme, saa han hoppede høiere end op til den bjælke. Jøden kastede sig for deres fedder og tilstod alt .... men vanskeligheden bestod nu i at finde kaftanen igjen. Den var bleven stjaalet af en zigeuner fra den, til hvem jøden havde solgt den, og af zigeuneren var den igjen bleven solgt til en klædeshandlerske. Denne bragte den nu til markedet i Sorotsjinetz! men siden hin begiven hed turde ingen kjøbe den. Klædeshandlersken forundrede sig over dette, og forstod tilslut, at grunden dertil maatte være, at det var den «røde kaftan«. Det var ikke for intet, hun altid felte sig übehagelig og generet, naar hun tog den paa sig. Uden videre betænkning tog hun og kastede den paa ilden. — Det brænder ikke det forbandede tøi! ... Men . . . det er jo en gave fra djævelen ! — Klædeshandlersken stak den op i en kjærre til en bonde, der kom for at sælge smør. Den taabelige bonde glædede34 sig, da han saa den; men siden kjøbte ingen smør af ham. — Ak ! det er den forbandede kvinde, der har prakket paa mig denne kaftan ! Han greb sin øks og nuggede kaftanen i styk ker. Men stykkerne krøb sammen igjen, og kaf tanen blev ligesaa hel som før. Da han saa dette, nuggede han den atter i stykker og spredte stykkerne til høire og venstre og løb sin vei af alle kræfter. Siden den tid gaar djævelen med grisetryne hvert aar omkring paa markedet, gryn ter og leder efter stykkerne af kaftanen. Man fortæller nu, at han ikke mangler mere end det venstre ærme. Folk korser sig altid, naar de kommer til hint sted. Nu er det allerede ti aar siden, at der har været holdt marked der, da den onde forfulgte direktøren for . . . Resten af sætningen stansede paa fortæl lerens læber. Ruderne fløi i tusinde stumper, og i vinduet viste der sig et grisetryne, der rul lede med sine frygtelige øine og saa ud, som om det vilde spørge : — Hvad gjør I her, godtfolk? VIII. Skrækken naglede dem alle fast til det stedr hvor de sad, og ingen tænkte paa at flygte ud af huset. 34 sig, da han saa den; men siden kjøbte ingen smør af ham. — Ak ! det er den forbandede kvinde, der har prakket paa mig denne kaftan ! Han greb sin øks og nuggede kaftanen i styk ker. Men stykkerne krøb sammen igjen, og kaf tanen blev ligesaa hel som før. Da han saa dette, nuggede han den atter i stykker og spredte stykkerne til høire og venstre og løb sin vei af alle kræfter. Siden den tid gaar djævelen med grisetryne hvert aar omkring paa markedet, gryn ter og leder efter stykkerne af kaftanen. Man fortæller nu, at han ikke mangler mere end det venstre ærme. Folk korser sig altid, naar de kommer til hint sted. Nu er det allerede ti aar siden, at der har været holdt marked der, da den onde forfulgte direktøren for . . . Resten af sætningen stansede paa fortæl lerens læber. Ruderne fløi i tusinde stumper, og i vinduet viste der sig et grisetryne, der rul lede med sine frygtelige øine og saa ud, som om det vilde spørge : — Hvad gjør I her, godtfolk? VIII. Skrækken naglede dem alle fast til det stedr hvor de sad, og ingen tænkte paa at flygte ud af huset.35 Tsjereviks kamerat sad med aaben mund., forvandlet som til sten. Hans øine stod stive og saa ud som glø dende ildkugler. . Sprigende med fingrene holdt han hænderne bønfaldende i veiret. Den modige, lange fyr var ikke denne situa tion voksen og hoppede af rædsel helt opunder loftet, saa han dunkede hovedet mod bjælken. Brædderne faldt hver sin vei, medens præ stens søn med et frygteligt brag dumpede ned paa gulvet. Ak, ak, ak ! raabte en i fortvilelse, idet han skrækslagen faldt om paa bænken og slog ra sende omkring sig med armene og sparkede med benene. — Hjælp! raabte en anden ligesaa fortvilet og bedækkede baade hoved og krop med sin faarepels. Tsjereviks kamerat kom sig lidt af sin for skrækkelse ved denne hændelse, og slæbte sig paa alle fire, skjælvende over hele sit legeme, hen under sin kones skjørter. Den lange, mo dige fyr krøb ind i bagerovnen, uagtet aabningen var meget trang og lukkede døren efter sig. Tsjerevik tog i skrækken en jernpotte istedetfor sin hue, styrtede ud af huset og løb som van vittig gjennem gaderne uden næsten at berøre jorden. Trætheden nødte ham endelig til at36 stanse sit løb. Hans hjerte bankede voldsomt i hans bryst, og han var gjennemvaad af sved. Udmattet holdt han netop paa at synke sammen, da han pludselig hørte, at der var no gen i hælene paa ham. . . Han var nær ved at opgive aanden. — Djævelen, djævelen! raabte han ude af sans og samling og opbød alle sine kræfter ; men et øieblik efter faldt han bevidstløs til jorden. — Djævelen, djævelen! raabte man bag ham, og alt, hvad han endnu kunde sanse, var, at no get faldt og blev liggende over ham. Hans hjerne

blev fuldstændig forvirret, og han blev liggende «som den trange kistes fryg telige gjæst« midt paa landeveien, bevidstløs og uden at røre sig. IX. — Hører" du, Ilas ? sagde en af dem, der sov paa gaden, midt om natten og reiste sig op. Der er nogen her i nærheden, som raaber paa djævelen. — Hvad kommer det mig ved! brummede en zigeuner, der laa ved siden af ham, og strækte 36 stanse sit løb. Hans hjerte bankede voldsomt i hans bryst, og han var gjennemvaad af sved. Udmattet holdt han netop paa at synke sammen, da han pludselig hørte, at der var no gen i hælene paa ham. . . Han var nær ved at opgive aanden. — Djævelen, djævelen! raabte han ude af sans og samling og opbød alle sine kræfter ; men et øieblik efter faldt han bevidstløs til jorden. — Djævelen, djævelen! raabte man bag ham, og alt, hvad han endnu kunde sanse, var, at no get faldt og blev liggende over ham. Hans hjerne blev fuldstændig forvirret, og han blev liggende «som den trange kistes fryg telige gjæst« midt paa landeveien, bevidstløs og uden at røre sig. IX. — Hører" du, Ilas ? sagde en af dem, der sov paa gaden, midt om natten og reiste sig op. Der er nogen her i nærheden, som raaber paa djævelen. — Hvad kommer det mig ved! brummede en zigeuner, der laa ved siden af ham, og strækte37 i sig, han kunde ligesaa gjerne have raabt paa alle sine forfedre. — Men han skreg, som om man holdt paa at kvæle ham. — Hvad hører man vel ikke, naar man snorker som du ? — Som du vil ; men jeg vil dog se efter. Slaa ild med fyrstaalet. Den anden zigeuner bandte, reiste sig op, slog med to slag en gnist af staalet, der som et lyn pludselig oplyste ham, og efterat han havde pustet ild i fyrsvampen, begav han sig afsted med en tranlampe i haanden. — Holdt! der ligger noget paa jorden! lys her. Nogle andre sluttede sig til dem. — Hvad er det, lias? — Jeg skulde gjerne sige, det var to men nesker, der laa ovenpaa hinanden. Men hvem der er djævelen, kan jeg ikke forstaa. — Hvem ligger ovenpaa? — Et kvindfolk. — Vel, saa er det hende, der er djævelen. Et Latterudbrud vækkede hele gaden. —En kvinde ovenpaa en mand! Denne kvinde bør udstilles tilhest! sagde en af mængden. — Se her, gutter! sagde en anden, der tog pp en del af den jernpotte, hvoraf den anden38 halvdel sad paa Tsjerevik's hoved, — hvilken smuk hue denne mand har paa hovedet. Støien og latteren, der stadig blev høiere og vildere, bragte omsider de to døde, Solopi og hans kone, tilbage til sig selv igjen. De skjalv over hele sit legeme af den udstaaede rædsel og saa med stive øine paa de solbrændte zigeunere. Ved lampens usikre, flagrende lys lignede de en frygtelig skare aander, indhyllede i en kvælende, underjordisk taage i den evige nats mørke. X. Der blæste en frisk, kvægende vind, da ind vaanerne i Sorotsjinetz den næste dags morgen vaagnede. Røgskyer bugtede sig henad alle veie, medens solens gyldne skive langsomt steg op over horizonten. Overalt paa markedet blev der liv og bevægelse. Faarene begyndte at bræge og hestene at vrinske; atter lød gjæssenes og sælgekonernes skrig og raab, og luften gjenlød af larm og støi. De frygtelige fortællinger om den «røde kaftan «, der havde opfyldt alle hyts ter og boder med ængstelse og skræk i den 38 halvdel sad paa Tsjerevik's hoved, — hvilken smuk hue denne mand har paa hovedet. Støien og latteren, der stadig blev høiere og vildere, bragte omsider de to døde, Solopi og hans kone, tilbage til sig selv igjen. De skjalv over hele sit legeme af den udstaaede rædsel og saa med stive øine paa de solbrændte zigeunere. Ved lampens usikre, flagrende lys lignede de en frygtelig skare aander, indhyllede i en kvælende, underjordisk taage i den evige nats mørke. X. Der blæste en frisk, kvægende vind, da ind vaanerne i Sorotsjinetz den næste dags morgen vaagnede. Røgskyer bugtede sig henad alle veie, medens solens gyldne skive langsomt steg op over horizonten. Overalt paa markedet blev der liv og bevægelse. Faarene begyndte at bræge og hestene at vrinske; atter lød gjæssenes og sælgekonernes skrig og raab, og luften gjenlød af larm og støi. De frygtelige fortællinger om den «røde kaftan «, der havde opfyldt alle hyts ter og boder med ængstelse og skræk i den39 f hemmelighedsfulde nats dystre timer, forsvandt ved den kommende dags frembrud. Solopi Tsjerevik laa og gabede og strakte sig i sovne, midt iblandt æg, mel- og kornsække i sin kamerats straadækkede hytte. Han syntes aldeles ikke tilbøielig til at rives ud af sine søde drømme, da han med et hørte lyden af en stemme, der var ham ligesaa bekjendt som det behagelige tilflugtssted for hans lade krop, den hyggelige ovnskrog hjemme eller hans slægt nings værtshus, der laa i en afstand af ti skridt bort. — Op med dig, op med dig! brølte hans ømme ægtefælle i øret paa ham og drog ham af al magt i armene. Tsjerevik gav intet svar, men blæste kin derne op og trommede med sine hænder som en tambur. — Tosse! raabte hun og trak sig tilbage for at undgaa hans næver, der nær havde ram met hende i ansigtet. Tsjerevik reiste sig op, gned sine øine og saa sig forstyrret omkring. — Gid djævelen tage mig, min kjære due om ikke dit fjæs virkede paa mig som en tromme, hvorpaa jeg fik lyst til at slaa reveillen som en tapper moskoviter. Aa, dette grisetryne, hvis, som vor kamerat siger . . . — Hold op med

dine taabeligheder. Skynd40 dig afsted og se til at faa solgt hoppen. Du gjør os jo latterlig i alles øine. Her er vi komne til markedet, og har endnu ikke solgt en haandfuld hamp! — Hvad siger du, min kone? afbrød Solopi hende. Man begynder vel ferst nu at le af os-. — Begynder, begynder at le af os! Nek man ler allerede af fuld hals af os. — Jeg har endnu ikke vasket mig, svarede Tsjerevik, medens han gabede, kløede sig i ryg gen for at hale tiden ud og strakte sin lade krop. — Er det nu tid til at tænke paa at vaske sig ! Har du nogensinde tænkt paa det før ? Her har du et klæde, som du kan tørre dit an sigt med. Og saa tog hun noget, der var tullet sam men i en byldt, og kastede det forferdet til ham, det var det ærme, der manglede i den «røde kaften«. — Skynd dig ud paa markedet, udbrød hun med aandsnærværelse, da hun saa, at Tsjerevik skjælvende sank i knæ, hakkende tænder af rædsel. — Nu faar- jeg nok gjort en handel, mum lede han mellem tænderne, da han løste hoppen og førte den ud paa markedet. Det var ikke uden grund at jeg under forberedelserne til dette forbandede marked felte mig trykket af en tung byrde, ligesom en havde lagt en drægtig ko paa41 mine skuldre. Og kjørene har to gange af sig, selv taget fat paa hjemreisen. Jeg vil ikke regne paa, at vi, hvis jeg husker ret begav os afsted paa en mandag. Det er fra det røde ærme, at alt ondt . . . Og denne forbandede djævel, der ikke vil holde sig i ro ! Hvad kan det genere ham, om han gaar med en kaftan, der ikke har mere end et ærme! Nei — han vil ikke lade skikkelige folk være i fred. Hvis jeg var djæ vel (hvad Gud forbyde!), vilde jeg sandelig ikke rende rundt hele natten og søge efter en for dømt tøistump! Her blev Tsjerevik afbrudt i sin tale af en. skarp, skrigende stemme. Den lange zigeuner stod foran ham. — Hvad har du at sælge min gode mand ? Tsjerevik taug. Han maalte zigeuneren med øinene fra top tiltaa og sagde med en ro lig mine uden at stanse op eller slippe tømmene. — Du ved godt selv, hvad jeg har at sælge. — Remme? spurgte zigeuneren, idet han kastede et blik paa tømmerne. — Ja, remme, hvis en hoppe ligner remme. — Men for pokker, bonde, du har jo fodret hesten med halm! — Med halm! Og. Tsjerevik rykkede i tøm merne og lod hoppen gaa et par skridt foran zigeuneren, forat denne frække bagvasker kunde blive overbevist om at han tog feil. Men vedv 42 en usædvanlig hurtig bevægelse kom han til at støde haanden mod sin hage. Han saa paa tøm merne — og hvilket syn? I haanden havde han ikke mere end den ene tømme, og i enden paa den anden var der knyttet . . . O, rædsel ! haarene reiste sig paa hans hoved .... et stykke af ærmet til den «røde kaftan« ! Han spyttede, korsede sig og med vold- somme bevægelser med armene styrtede han af alle kræfter fra denne uventede gave, og hurti gere end et lyn forsvandt han i den tætte folke vrimmel. XI. — Stans ham, stans ham! raabte en flok unge mennesker i den trange gade, og Tsjerevik følte sig pludselig greben af kraftige arme. — Bind ham! Det er ham, der har stjaalet hoppen fra den skikkelige bonde. — Gud være med Eder ! Hvorfor vil I binde mig? — Og det tør du spørge om! Hvorfor har thi stjaalet hoppen? — Er I gale, folk? Hvor har I nogensinde hørt, at en har stjaalet fra sig selv? v 42 en usædvanlig hurtig bevægelse kom han til at støde haanden mod sin hage. Han saa paa tøm merne — og hvilket syn? I haanden havde han ikke mere end den ene tømme, og i enden paa den anden var der knyttet . . . O, rædsel ! haarene reiste sig paa hans hoved .... et stykke af ærmet til den «røde kaftan« ! Han spyttede, korsede sig og med vold- somme bevægelser med armene styrtede han af alle kræfter fra denne uventede gave, og hurti gere end et lyn forsvandt han i den tætte folke vrimmel. XI. — Stans ham, stans ham! raabte en flok unge mennesker i den trange gade, og Tsjerevik følte sig pludselig greben af kraftige arme. — Bind ham! Det er ham, der har stjaalet hoppen fra den skikkelige bonde. — Gud være med Eder ! Hvorfor vil I binde mig? — Og det tør du spørge om! Hvorfor har thi stjaalet hoppen? — Er I gale, folk? Hvor har I nogensinde hørt, at en har stjaalet fra sig selv?43 — Han tilstaar, han tilstaar! Hvorfor løb du af alle kræfter, ligesom djævelen var i hælene paa dig . . . — Jeg skulde sandelig ikke have løbet, hvis ikke et djævelsk tøistykke . . . — Stop, slyngel ! Det kan du fortælle an dre. Du skal for direktøren, der nok lærer dig at skræmme folk med saadanne djævlehistorier. — Stans ham, stans ham! lød det fra den anden ende af gaden. Der har vi flygtningen, der har vi ham! Og Tsjerevik saa for sine øine sin kamerat i den ynkeligste forfatning; hænderne var bundne paa ryggen, og nogle unge mennesker førte ham afsted. — Hvilke mirakler der sker! sagde en af dem. Hvis du hørte, hvad denne tyveknægt si ger! Man kan jo se med et halvt øie, at han er en ægte galgenfugl. Og naar man spørger ham, hvorfor han løb som en besat, siger han: — Jeg stak haanden ned i min lomme for at tage mig en pris; men istedetfor min snusdaase, -trak jeg op af lommen et stykke af denne djæ velske kaftan, det var rødt som ild . . . og jeg satte tilbens af alle kræfter. — Ha, ha ! det er to stykker af samme ka liber; bind begge to sammen. »> 44 XII. — Kanske du har rapset noget, kamerat ? spurgte Tsjerevik, da han

laa bundet sammen med ham paa en halmdynge. — Hvorledes, du ogsaa, Tsjerevik ? Gid mine arme og ben vilde visne af mig, hvis jeg nogen sinde har stjaalet det allermindste undtagen flødekager fra min moder, da jeg var ti aar gammel. — Hvorfor skal da denne ulykke ramme os? For din part gjør det intet. Man beskylder dig jo kun for at have stjaalet fra din næste. Men hvad har jeg gjort, siden jeg skal være gjen stand for den skjændige bagvaskelse: at have stjaalet min egen hoppe fra mig selv. Det stod skrevet, kamerat, at vi ikke skulde have lykken med os. — At ulykken skulde ramme os to stakkels mennesker! Og de to kamerater gav sig til at græde jammerlig. .— Hvorfor ligger du her, Solopi? spurgte Hirtszko, der netop traadte ind i dette øieblik. Hvem har bundet dig? — Ah, Halopupenko, Halopupenko! raabte Solopi sjæleglad — det er ham, kamerat, hvem jeg har talt om til dig. Gid jeg ikke maa komme af pletten, om han ikke lige for mine øine har45 r- stukket ud et fuldt krus, der var ligesaa stort som mit hoved, og det uden at blinke med øinene. — Hvorfor har du da ikke, kamerat, vist en saa brav, ung mand, større ære? — Som du ser, vedblev Tsjerevik henvendt til Hirtzko, har Gud formodentlig straffet mig, fordi jeg ikke har rettet mig efter hans vilje. Tilgiv mig, min kjære ven. For dig er jeg be redt til at gjøre alt, men hvad skal jeg gjøre, .naar djævelen er i byen? — Jeg bærer intet nag til dig, Solopi. Hvis du vil, skal jeg befri dig fra dine baand. Og han gav tegn til de unge mennesker, der passede paa fangerne, og de skyndte sig med at løse deres baand. Til gjengjæld skal du vise mig en tje- neste. Giv mig din datter, og saa danser vi saa ledes, at vore ben kan værke.et helt aar derefter. — Vel, du skal faa hende! sagde Solopi og gav ham haanden. Og jeg er i dette øieblik ligesaa glad, som om moskoviterne havde bort ført min kone. Den ting tænker vi saa ikke mere paa; hvad enten det er ret eller galt, idag holder vi bryllup — og dermed basta! — Det er godt, Solopi. Inden en time kom mer jeg tilbage; thi der er en, der vil kjøbe hoppen og kornet af dig. — Hvorledes! har man fundet hoppen igjen?46 -Ja! Tsjerevik blev staaende übevægelig og fulgte med glædestraalende øine Hirtzko, derforlod ham. — Nu, Hirtzko, har jeg gjort mine sager godt? spurgte den lange zigeuner den unge mand, da han skyndte sig afsted. Er okserne nu mine? Ja — de er dine? XIII. Paroska var alene hjemme, medens hun støt tede den smukke hage paa sin haand og sad hen sunken i dybe tanker. Hendes hoved var opfyldt af talrige, underlige drømme. Af og til gik der et let smil over hendes smaa purpurfarvede læ ber, og med en bevægelse af glad tilfredshed hævede hun sine sorte øienbryn i veiret. Saa igjen sænkede hun dem, medens et udtryk af uro leirede sig paa hendes skjønne pande. — Hvad bliver det til, hvis det ikke lykkes ham, som han fortalte mig? mumlede hun med sørgmodig stemme. Hvad skal der blive af mig, hvis jeg ikke faar ham? Hvis . . . men nei . . det skal ikke ske. Min stedmoder gjør alt, hvad 46 -Ja! Tsjerevik blev staaende übevægelig og fulgte med glædestraalende øine Hirtzko, derforlod ham. — Nu, Hirtzko, har jeg gjort mine sager godt? spurgte den lange zigeuner den unge mand, da han skyndte sig afsted. Er okserne nu mine? Ja — de er dine? XIII. Paroska var alene hjemme, medens hun støt tede den smukke hage paa sin haand og sad hen sunken i dybe tanker. Hendes hoved var opfyldt af talrige, underlige drømme. Af og til gik der et let smil over hendes smaa purpurfarvede læ ber, og med en bevægelse af glad tilfredshed hævede hun sine sorte øienbryn i veiret. Saa igjen sænkede hun dem, medens et udtryk af uro leirede sig paa hendes skjønne pande. — Hvad bliver det til, hvis det ikke lykkes ham, som han fortalte mig? mumlede hun med sørgmodig stemme. Hvad skal der blive af mig, hvis jeg ikke faar ham? Hvis . . . men nei . . det skal ikke ske. Min stedmoder gjør alt, hvad47 hun sætter sig i hovedet. Kan ikke jeg gjøre det samme? Jeg vil nu rette mig efter mit eget hoved, Hvor han er smuk! Hvor herlig straa ler ikke hans sorte øine! Aa, hvor deilig siger han ikke: «Min søde Paroska!« Og hvor præg tig klæder ikke hans hvide kaftan ham! Han burde have et smukkere belte. Men det er jo^ sandt, jeg faar tid nok til at brodere et til ham, naar vi faar sat eget bo . . . Jeg kan ikke uden-' stolthed tænke paa, vedblev hun, idet hun tog frem fra barmen et lidet speil, der var klæbet til et stykke rødt papir, og hvori hun med syn lig tilfredshed betragtede sit smukke aasyn — jeg kan ikke uden stolthed tænke paa den dag, da jeg etsteds skal møde hende! Jeg vil ikke for alt i verden hilse paa hende, om hun aldrig saa meget sprækker af harme. Nei, min sted moder, du har pryglet din sLeddatter altfor me get! Sandet skal før spire paa stenene og egen hænge med sine gréne udover vandet som græde pilen, førend jeg bøier mig for dig. Aa, jo . . jeg vil glemme . . -jeg vil tage min stedmoders, kappe *) paa mig og se hvorledes den klæder mig. Hun reiste sig op og gik med bøiet hoved og speilet i haanden uden at se op fra det igjen nem værelset, ængstelig for at snuble over lofts bjælkerne, som hun saa under sig med brædderne,T *) De gifte kvinder bærer kappe paa hovedet.48 hvorfra præstens søn var faldt ned med pottene og

fadene. Hvilket barn jeg er! udbrød hun leende; jeg er bange for at tage et skridt frem. Og hun gav sig til at trampe i gulvet; og jo flere skridt, hun tog, desto voldsommere blev hendes bevægelser. Tilsidst, uden at hun næsten vidste af det, satte hun den venstre haand i hof ten og begyndte at danse, medens hun tram pede heftig med de kobberbeslaaede hæle i gul vet, idet hun holdt speilet foran sig og nynnede sin yndlingssang : Lille grønne plante bøi dig smukt mod jorden ned, og du, min elsker med de sorte bryn, kom til mit varme bryst! Lille grønne plante boi dit hoved endnu mer, og du min elsker med de sorte bryn, kom nærmere til mit bryst! I dette øieblik kom Tsjerevik netop forbi den aabne dør, og da han saa sin datter midt paa gulvet med speilet i haanden foran sig, stan sede han. Længe betragtede han med smilende ansigt den unge piges yndige dans, hvoraf hun var saa optaget, at hun ikke syntes at lægge mærke til noget omkring sig. Men da han hørte den bekjendte melodi, satte han begge sine hæn der i hofterne, gik stolt et par skridt frem paa49 gulvet, gav sig til at danse, og glemte alt andet omkring sig. En skraldende latter, der kom fra hans ka- „^. merat, bragte dem begge til at holde op med a5 at danse. — Skynd Eder! Kjæresten er kommen! *. _» *? — Bravo! Fader og datter feirer bryllupet ? ganske alene! Ved disse ord blev Paroska endnu rødere 6 end det skarlagensrøde baand, der var knyttet '"^ i hendes haar, og den glemsomme fader huskede ro med et, hvorfor han var kommen. — Nuvel, min datter, lad os hurtig komme 5 afsted. Kivria er ude af sig selv af glæde over, •*» og er gaaet afsted, sagde han og saa sig æng ro stelig omkring — er gaaet afsted for at kjøbe ,£> skjørter og et par andre plag. Vi maa være ferdige, førend hun kommer tilbage. Neppe var Paroska kommen over tærskelen, førend hun følte sig omslynget af kjærlige arme; det var den unge mand med den hvide kaftan, der stod og ventede paa hende udenfor i den store menneskemasse. — Gud velsigne Eder! — sagde Tsjerevik, idet han forenede deres hænder — lev lykkelig sammen som blomsterne i en krans. I samme øieblik opstod der en voldsom be vægelse i mængden. Jeg sprækker af harme, før jeg lader det50 ske! — raabte Solopi's ægtefælle — hvem mæng den holdt tilbage under stormende latter. — Bliv ikke vred, bliv ikke vred, kone! sagde Tsjerevik koldblodig, da han saa, at et par kraftige zigeunere havde bemægtiget sig hans hustrus arme — gjort gjerning staar ikke til at ændre. Jeg btyder aldrig i verden mit løfte. — Nei, nei, det skal ikke ske! raabte Ki wria. Men ingen hørte paa hende. Par efter par af mænd og kvinder, gutter og piger, unge og gamle slog ring om de nygifte og dannede et dansende ugjennemtrængeligt værn om dem. En underlig uforklarlig følelse vilde have bemægtiget sig enhver, der havde seet, hvorledes et eneste buestrøg af denne spillemand, der var iført vadmelskaftan med lange, nedhængende ær mer, var mer end tilstrækkeligt til at bringe har moni og enhed i denne menneskemasse med saa forskjellige følelser. Mændene, der saa ud, som der aldrig var gaaet et smil over deres ansigter trampede takten med fødderne og kastede med skuldrene. Alt og alle var ien dansende bevæ gelse. Men endnu mere underligt og uforklar ligt var det indtryk, man fik, ved at betragte de gamle kvinder, hvis ansigter udtrykte den fuld stændigste ligegyldighed, og som svingede sig stødende og puffende, omkring blandt den leende, livfulde ungdom.51 Enkelte, der tog vel meget brændevin til sig dansede, idet de bevægede hovedet i takt efter musikken, mellem den glade ungdom uden at kaste et blik engang paa det unge par. De var sløve af drikken, og der saaes intet glimt af barnlig glæde eller tilfredshed i deres udtryk. Efterhaanden blev larmen, latteren og san gen svagere og svagere. Buestrøgene blev mat tere og lyden fra strengene døede hen i den tomme luft. Dog endnu kunde man i det fjerne høre nogle enkelte trampe takten, og det lød, som naar havet langt borte ruller sine bølger mod stranden. Tilsidst blev alt dødt og stille Saaledes fiygter glæden — den skjønne, übevidste gjæst fra os. Forgjæves søger en en kelt røst paany at vække tillive den friske, mun tre stemning. I dens ekko lyder allerede for ladthedens sorgfulde stemme, og den lytter i taushed dertil. Saaledes forlader den livsglade ungdoms muntre venner den, en efter en, og lader tilslut sin gamle broder alene tilbage. Kjedsomheden kommer efter forladtheden; dens hjerte snører sig sammen i sorg, og intet kan trøste den mere —. •<JC§XS~